

випадку вважаємо, що саме на суд, якого держава уповноважила здійснювати правоохоронну функцію, покладено обов'язок вирішити спір (а не розглянути неправильно сформульовані позовні вимоги і відмовити в судовому захисті з формальних підстав) та захистити порушені права у встановлений законом спосіб для конкретних спірних правовідносин і за конкретних обставин справи, адже цей обов'язок, на нашу думку, впливає з таких вимог, які пред'являються до судового рішення, як законність і обґрунтованість. Завжди варто пам'ятати, що захист порушеного або оспорюваного права є головною метою цивільних процесуальних правовідносин⁵, тому така судова процесуальна діяльність не буде вважатися втручанням у матеріальні права позивача, за захистом яких він звернувся до суду.

Ще С.В. Васьковський, розглядаючи принципи диспозитивності й суддівсько-го керівництва, зазначав, що панівне становище в процесі належить саме суду як представнику державної влади, якій підкорені сторони, дії яких зводяться лише до того, щоб порушити діяльність суду і надати йому матеріал для постановлення правильного рішення⁶.

Все вищевикладене прямо вказує на існування процесуальних проблем реалізації засади диспозитивності, що не дозволяє суду досягти мети і виконати належним чином завдання цивільного судочинства, а відтак – зменшує ефективність правосуддя в цивільних справах. Подальше дослідження питань ефективності цивільного судочинства і її залежність від диспозитивності сприятиме виробленню науково обґрунтованих пропозицій до цивільного процесуального законодавства, необхідних для створення громадянам реальних умов реалізації конституційного права на судовий захист та доступу до правосуддя.

1. *Тимченко Г.П.* Принципи цивільної юрисдикції: теорія, історія, перспективи розвитку: монографія / Тимченко Г.П. – К.: Юридична думка, 2006. – С. 174.
2. *Васильев С.В.* Гражданский процесс: учебное пособие / Васильев С.В. – Х.: Одиссей, 2007. – С. 7. 3. *Фурса С.Я.* Цивільний процес України: проблеми і перспективи: науково-практичний посібник / Фурса С.Я., Щербак С.В., Євтушенко О. І. – К.: Видавець Фурса С. Я.: КНТ, 2006. – С. 30-31. 4. *Проблеми теорії та практики цивільного судочинства: монографія* / [В.В. Комаров, В.І. Тертишніков, В.В. Баранкова та ін.; за заг. ред. В.В. Комарова]. – Х.: Харків юридичний, 2008. – С. 9. 5. Там само. – С. 42. 6. *Васьковський Е.В.* Учебник гражданского процесса / Васьковский Е.В.; [под ред. и с предисл. В. А. Томсинова]. – М.: Зерцало, 2003. – С. 96, 100.

УДК 346.2

Т. М. ВАХОНЄВА

ЮРИДИЧНИЙ ЗМІСТ МАЙНОВИХ ПРАВ ВИКОНАВЦІВ ЯК СУБ'ЄКТІВ СУМІЖНИХ ПРАВ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ

Аналізуються основні компоненти змісту майнових прав виконавців та особливості їх реалізації. Визначаються основні види використання виконань, встановлюються майнові правомочності та можливості виконавців як суб'єктів суміжних прав.

© *ВАХОНЄВА Тетяна Миколаївна* – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільно-правових дисциплін Чернігівського державного технологічного університету

Ключові слова: суміжні права, виконавець, виконання, використання виконання, фіксація виконань, розповсюдження виконань.

Вахонєва Т.Н. Юридическое содержание имущественных прав исполнителей как субъектов смежных прав по законодательству Украины

Анализируются основные компоненты содержания имущественных прав исполнителей и особенности их реализации. Определяются основные виды использования исполнений, устанавливаются имущественные правомочности и возможности исполнителей как субъектов смежных прав.

Ключевые слова: смежные права, исполнитель, исполнение, использование исполнения, фиксация исполнения, распространение исполнения.

Вахонєва Т.

The research is dedicated to the study of the principal components of performers' property rights and peculiarities of their realization. The basic aspects of performance applications are identified. Property competences and capabilities of performers as subjects of related rights are determined.

Key words: related rights, performer, performance, performance application, recording of performance, distribution of performance.

Цивільний кодекс України¹, а саме ст. 452, визначає належні суб'єктам суміжних прав майнові права інтелектуальної власності на виконання, фонограму (відеограму) та на передачі (програми) організації мовлення. Вказаний перелік майнових прав, по-перше, не є вичерпним, по-друге, стосується всіх об'єктів суміжних прав, по-третє, основним майновим правом є саме право на самостійне використання та право дозволяти або забороняти використання відповідного об'єкта іншим особам. З метою конкретизації поняття використання різних об'єктів суміжних прав, як основного майнового права його суб'єктів, Цивільний кодекс України у статтях 453–455 надає перелік основних способів використання, які також деталізуються у нормах Закону України «Про авторське право і суміжні права»². Майнові інтереси виконавців забезпечуються закріпленням за ними права на використання свого виконання в різних формах та права на отримання винагороди за кожний вид використання свого виконання іншими особами.

У різні часи особливості та проблеми правового регулювання суміжних прав виконавців та зміст їх майнових прав досліджувалися такими вченими, як: А.Ю. Бізіна, Е.П. Гаврилов, Є.Г. Гуренко, В.Я. Іонас, В.О. Калятін, С.Б. Кокіна, Н.М. Мироненко, О.П. Орлюк, О.П. Сергєєв, І.В. Спасибо-Фатєєва, Н.Є. Яркіна та ін.

Так, стаття 39 Закону України «Про авторське право і суміжні права» закріплює саме майнові права виконавців, якими є: а) виключне право дозволяти чи забороняти іншим особам публічне сповіщення своїх незафіксованих виконань (прямий ефір); б) виключне право дозволяти чи забороняти іншим особам фіксацію у фонограмах чи відеограмах своїх раніше незафіксованих виконань; в) виключне право дозволяти чи забороняти іншим особам відтворення (пряме і (або) опосередковане) своїх виконань, зафіксованих без їх згоди у фонограмі чи відеограмі, чи за їх згодою, але якщо відтворення здійснюється з іншою метою, ніж та, на яку вони дали свою згоду; г) виключне право дозволяти чи забороняти іншим особам розповсюдження своїх виконань, зафіксованих у фонограмі чи відеограмі, шляхом першого продажу або іншої передачі права власності у разі, коли вони при першій фіксації виконання не дали дозволу виробнику фонограми (виробнику відеограми) на її подальше відтворення; д) виключне право дозволяти

чи забороняти іншим особам комерційний прокат, майновий найм своїх виконань, зафіксованих у фонограмі чи відеограмі, якщо при фіксації не було їх згоди на комерційний прокат і майновий найм, навіть після розповсюдження виконань, здійсненого виробником фонограми (відеограми) або за його дозволом; е) виключне право дозволяти чи забороняти іншим особам розповсюдження своїх виконань, зафіксованих у фонограмах чи відеограмах, через будь-які засоби зв'язку таким чином, що будь-яка особа може отримати до них доступ з будь-якого місця і в будь-який час за їх власним вибором, якщо при першій фіксації виконання не було їх згоди на такий вид розповсюдження.

Якщо звернути увагу на міжнародні нормативні акти, насамперед на ст. 7 Міжнародної конвенції про охорону прав виконавців, виробників фонограм та організацій мовлення (Римська конвенція) від 26 жовтня 1961 р.³, то вона закріплює право на охорону майнових прав виконавців, що включає можливість забороняти: (а) передачі в ефір і доведення до загального відома їх виконання, що здійснюється без їх згоди, за виключенням випадків, коли це виконання, яке використовувалося при передачі в ефір або доведення до загального відома, само по собі вже було передане в ефір або здійснене за допомогою запису; (б) запису без їх згоди їх незаписаного виконання; (с) відтворенню без їх згоди запису їх виконання: (і) якщо сам первісний запис був здійснений без їх згоди; (іі) якщо відтворення здійснюється з іншою метою, ніж та, на яку виконавці дали свою згоду тощо.

Для визначення сутності майнових прав виконавців слід визначити зміст та основні способи використання виконання як об'єкта права інтелектуальної власності, які комплексно закріплені ст. 453 Цивільного кодексу України та ст. 39 Закону України «Про авторське право та суміжні права» що, однак, утворюють абсолютно невичерпний перелік майнових прав виконавців.

1. *Виключне право дозволяти чи забороняти іншим особам публічне сповіщення своїх незафіксованих виконань (прямий ефір).* Згідно із ст. 1 Закону України «Про авторське право і суміжні права» та виходячи із особливостей досліджуваного об'єкта, яким є виконання, публічним сповіщенням (доведення до загального відома) визнається передача за згодою суб'єктів авторського права і суміжних прав в ефір за допомогою радіохвиль (а також лазерних променів, гамма-променів тощо), у тому числі з використанням супутників, чи передача на віддалі за допомогою проводів або будь-якого виду наземного чи підземного (підводного) кабелю (провідникового, оптоволоконного та інших видів) виконань, коли зазначена передача може бути сприйнята необмеженою кількістю осіб у різних місцях, віддаленість яких від місця передачі є такою, що без зазначеної передачі зображення чи звуки не можуть бути сприйняті. Отже, публічне сповіщення, як спосіб використання, може здійснюватися шляхом безпосередньої передачі в ефір через супутниковий зв'язок або через кабель. У даному випадку йдеться про передачу незафіксованих виконань, тобто головною умовою реалізації відповідного майнового права є передача тих виконань, які ще не були записані та (або) передані тією чи іншою телекомпанією (радіокомпанією) в ефір. Отже, мається на увазі саме перше «живе» виконання, яке здійснюється артистом-виконавцем на концерті або шоу. І, як правило, зазначений вид передачі називається «пряма трансляція»⁴. Реалізація права на публічне сповіщення незафіксованих виконань передбачає дотримання умови про те, що виконання не повинно бути раніше переданим в ефір. Як зазначає О.П. Сергєєв, оскільки кожне нове виконання являє собою самостійний об'єкт суміжних прав, одне й те саме виконання не може бути повторно переданим в ефір,

якщо тільки воно не є зафіксованим шляхом запису на матеріальному носії. Єдиним випадком, на думку О.П. Сергєєва, коли можлива передача в ефір (по кабелю) виконання, що раніше передавалося в ефір, але не було записане, це є його ретрансляція іншими організаціями мовлення, яка може здійснюватися зі згоди організації мовлення, що веде пряму трансляцію виконання⁵.

Цивільний кодекс України дещо інакше формулює аналогічну норму, що закріплює майнові права виконавців. Так, ч. 1 п. 1 ст. 453 Цивільного кодексу України використанням визнає доведення виконання до відома публіки під час його здійснення. Як зазначають відомі українські дослідники права інтелектуальної власності, вказаний спосіб використання охоплює, окрім публічного сповіщення також і публічне виконання⁶. Публічне виконання, згідно зі ст. 1 Закону України «Про авторське право і суміжні права», визначається як подання за згодою суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав творів та виконань шляхом декламації, гри, співу, танцю та іншим способом як безпосередньо (у живому виконанні), так і за допомогою будь-яких пристроїв і процесів (за винятком передачі в ефір чи по кабелях) у місцях, де присутні чи можуть бути присутніми особи, які не належать до кола сім'ї або близьких знайомих цієї сім'ї, незалежно від того, чи присутні вони в одному місці й в один і той самий час або в різних місцях і в різний час. Однак, якщо порівняти Цивільний кодекс України і Закон України «Про авторське право і суміжні права», то слід звернути увагу, що Кодекс визначає способи використання виконання, які насамперед належать самому виконавцю і можуть бути передані ним іншим особам, тоді як Закон уже закріплює право на дозвіл або заборону іншими особами використовувати виконання тим чи іншим способом.

2. Виключне право дозволяти чи забороняти іншим особам фіксацію у фонограмах чи відеограмах своїх раніше незафіксованих виконань. Фіксацією є закріплення «живого» виконання за допомогою технічних засобів у матеріальній формі, яка надає виконанню стабільність, незмінність та дозволяє використовувати його незалежно від участі самого виконавця⁷. Матеріальною формою для фіксування виконання насамперед може виступити фонограма або відеограма. Сам процес фіксації виконання здійснюється шляхом його записування. Згідно із ст. 1 Закону України «Про авторське право і суміжні права» запис (звукозапис, відеозапис) визначається як фіксація за допомогою спеціальних технічних засобів (у тому числі й за допомогою числового представлення) на відповідному матеріальному носії звуків і (або) рухомих зображень, яка дозволяє здійснювати їх сприйняття, відтворення або сповіщення за допомогою відповідного пристрою.

Одразу звернемо увагу на некоректність формулювання норми Закону України «Про авторське право і суміжні права» (п. б, ч. 1, ст. 39), яка закріплює право фіксувати виконання у фонограмах чи відеограмах, отже, виходячи із юридичної сутності відеограми, як об'єкта права інтелектуальної власності, то йдеться, найімовірніше, про відеозапис. Відеозапис, незалежно від якості та інших художніх критеріїв, є аудіовізуальним твором та, безсумнівно, об'єктом авторського права, а не об'єктом суміжних прав, якою є відеограма.

Отже, право на фіксування є аналогічним праву на запис виконання, реалізується шляхом звукозапису чи відеозапису і може бути здійснене тільки щодо ще незафіксованих виконань. Тобто йдеться саме про перший запис виконання, яке до запису могло неодноразово передаватися в ефір у «живому виконанні» або доводитися до загального відома публіки по кабелю, але без фіксації виконання

на відповідному носії. Отже, виконавець реалізує своє право на запис тільки один раз, а перезапис виконання є вже його відтворенням і охоплюється абсолютно іншим майновим правом виконавця⁸.

Як вказує О.П. Сергєєв, право на фіксацію виконання має для виконавців надзвичайно важливе значення. Адже, «поки виконання не зафіксоване шляхом запису, воно нерозривно пов'язане із самим виконавцем і не існує поза діяльністю останнього. Життя такого виконання обмежене часом звучання віршів або музики, тривалістю танцю або вистави тощо. При цьому кожне нове виконання, навіть якщо воно практично нічим не відрізняється від попередніх виконань, виступає у якості самостійного об'єкта суміжних прав. Виконавець може у будь-який момент при новому виконанні внести до нього зміни чи взагалі припинити подальше виконання відповідного твору»⁹.

Реалізація виконавцем права на фіксацію своїх незафіксованих виконань дає змогу необмеженому колу осіб та конкретним особам (на договірній основі) використовувати зафіксоване виконання, звичайно, не слід забувати, що межі такого використання встановлюються законодавством, співвідносяться із правами суб'єктів авторського права та інших суміжних прав, у більшості випадків визначаються домовленістю з виконавцями, що є виключними власниками майнових прав на виконання.

Так, оскільки право на фіксацію своїх раніше незафіксованих виконань є виключним майновим правом артиста-виконавця, то будь-які особи, які бажають його використати, зобов'язані з артистом-виконавцем (або організацією, яка здійснює його майнові права) укласти договір щодо його використання. Однак є і певні особливості реалізації виконавцями своїх прав, закріплених законодавством. Так, згідно із ч. 3 ст. 39 Закону України «Про авторське право і суміжні права» у разі якщо виконання використовується в аудіовізуальному творі, вважається, що виконавець передає організації, яка здійснює виробництво аудіовізуального твору, або продюсеру аудіовізуального твору всі майнові права на виконання, якщо інше не передбачено договором. Окремі особливості реалізації майнових прав виконавцями також закріплені ч. 4 ст. 39 Закону України «Про авторське право і суміжні права», де вказано, що у разі, коли виконавець під час першої фіксації виконання безпосередньо дозволить виробнику фонограми чи виробнику відеограми її подальше відтворення, вважається, що виконавець передав виробнику фонограми чи виробнику відеограми виключне право на розповсюдження фонограм, відеограм і їх примірників способом першого продажу або іншої передачі у власність чи володіння, а також способом здавання у майновий найм, комерційний прокат та іншої передачі. Водночас виконавець зберігає право на одержання справедливої винагороди за зазначені види використання свого виконання через організації колективного управління або іншим способом.

3. *Виключне право дозволяти чи забороняти іншим особам відтворення (пряме і (або) опосередковане) своїх виконань, зафіксованих без їх згоди у фонограмі чи відеограмі, чи за їх згодою, але якщо відтворення здійснюється з іншою метою, ніж та, на яку вони дали свою згоду.* Згідно із ст. 1 Закону України «Про авторське право і суміжні права» відтворенням визнається виготовлення одного або більше примірників твору, відеограми, фонограми в будь-якій матеріальній формі, а також їх запис для тимчасового чи постійного зберігання в електронній (у тому числі цифровій), оптичній або іншій формі, яку може читувати комп'ютер. Виходячи із змісту відповідного визначення відтворення та закріплен-

ня законодавством права на запис незафіксованих виконань, як окремого майнового права виконавця, відтворення виконання можна визначити як виготовлення одного або більше екземплярів звукозапису (відеозапису) виконання на будь-якому матеріальному носії. Пряме або опосередковане відтворення передбачає здійснення копій різними шляхами. Так, відтворенням слід вважати створення копії не лише у формі, тотожній оригіналу, але й перетворення оригінальної форми в іншу за допомогою спеціальних технічних пристроїв. Відтворенням також вважається розміщення творів у мережі Інтернет у вигляді, доступному для публічного використання¹⁰.

Тоді як Цивільний кодекс України дещо узагальнено закріплює аналогічне право – використанням визнається пряме чи опосередковане відтворення запису виконання у будь-якій формі (п. 3 ч. 1 ст. 453), Закон України «Про авторське право і суміжні права» містить більш детальне його урегулювання. Так, згідно з п. «в», ч. 1 ст. 39 цього Закону, право на відтворення поширюється лише на такі випадки: 1) коли виконання було зафіксоване без згоди виконавця у фонограмі чи відеогамі; 2) коли виконання зафіксоване за згодою виконавця, але відтворення здійснюється з іншою метою, ніж та, на яку він дав свою згоду при фіксації. Як вказують дослідники суміжних прав, це означає, що виконавець не вправі заборонити тиражування запису виконання особі, яка здійснює його з метою, передбаченою попередньо наданим їй дозволом на фіксацію цього виконання на матеріальний носій. Але якщо відтворення здійснюється з метою, яка не узгоджувалася під час фіксації виконання, воно потребує окремого дозволу виконавця¹¹.

На практиці виникають проблеми із правильністю кваліфікації способів використання виконання, коли один вид використання поглинається іншим видом, чи є дуже схожим на відтворення, але є фіксуванням чи іншим способом використання виконання. Наприклад, якщо здійснюється запис нового виконання тим же виконавцем того самого твору, відповідні дії повинні кваліфікуватися як запис виконання, а не відтворення, оскільки фактично відтворення є розмноженням матеріальних носіїв, на яких зафіксований запис одного і того самого виконання. Якщо здійснюється передача виконання в ефір чи по кабелю, то це не можна розглядати як відтворення виконання, оскільки в процесі та в результаті такої передачі не з'являється нових матеріальних носіїв запису виконання.

Кожний вид майнових прав виконавців підлягає ретельному вивченню дослідниками суміжних прав, оскільки використання майнових прав іншими особами може здійснюватися лише з дозволу його власника або у випадках, закріплених законодавством, більш того, кожний вид використання передбачає окремий порядок обчислення розміру винагороди за таке використання майнових прав виконавця. Деякі способи використання майнових прав виконавця при передачі їх іншим особам можуть бути використані у комерційних цілях лише шляхом їх комплексної передачі. Так, передача права на відтворення без передавання права на розповсюдження виконання, як правило, не задовольнить інтереси особи, яка має бажання використати виконання у комерційних цілях, наприклад, продавати запис виконання тощо. Тому для вирішення цієї проблеми законодавством встановлена презумпція передачі права на відчуження виконання разом із дозволом на відтворення виконання. Отже, при передачі та оформленні передачі майнових прав виконавців велике значення має саме подальша мета використання виконання (це повинно бути адекватно з'ясовано обома сторонами, як виконавцем, так і особою, яка хоче отримати те чи інше майнове право виконавця), а також обсяг

такого використання. При цьому не слід забувати, що у зв'язку з тим, що законодавством також закріплені випадки та обсяг вільного використання майнових прав суб'єктів суміжних прав, це слід враховувати при визначенні наявності чи відсутності порушення прав виконавців.

4. *Виключне право дозволяти чи забороняти іншим особам розповсюдження своїх виконань, зафіксованих у фонограмі чи відеограмі, шляхом першого продажу або іншої передачі права власності у разі, коли вони при першій фіксації виконання не дали дозволу виробнику фонограми (виробнику відеограми) на її подальше відтворення.* У досліджуваному випадку розповсюдження передбачає можливість реалізації відповідного права за таких умов: 1) розповсюдження може здійснюватися лише у вигляді відчуження шляхом продажу, дарування або іншими шляхами, що передбачають перехід права власності; 2) відчуження оригіналу чи примірників запису стосується лише їх першого продажу чи інших випадків першої передачі права власності; 3) виконання повинно бути зафіксованим у фонограмі або відеограмі (відеозаписі); 4) відповідне право на розповсюдження можна реалізувати лише за умови, що не була використана встановлена законодавством презумпція права на розповсюдження, що виникає разом із переданням права на фіксацію та відтворення виконання виробникам фонограм (відеограм) (ч. 4 ст. 39 Закону України «Про авторське право і суміжні права»).

Порядок застосування права на розповсюдження виконання передбачає використання принципу «вичерпання прав», який полягає в даному випадку в тому, що після першого правомірного введення матеріальних носіїв в обіг шляхом продажу або іншого відчуження подальше їх розповсюдження шляхом продажу, дарування тощо є вільним і не потребує згоди суб'єкта суміжного права.

5. *Виключне право дозволяти чи забороняти іншим особам комерційний прокат, майновий найм своїх виконань, зафіксованих у фонограмі чи відеограмі, якщо при фіксації не було їх згоди на комерційний прокат і майновий найм, навіть після розповсюдження виконань, здійснених виробником фонограми (відеограми) або за його дозволом.* Згідно із ст. 1 Закону України «Про авторське право і суміжні права» здавання у майновий найм визначається як передача права користування і (або) володіння оригіналом чи примірником фонограми, відеограми на певний строк з метою одержання прямої чи опосередкованої комерційної вигоди. Цивільний кодекс України (п. 5, ч. 1, ст. 453) формулює аналогічне майнове право виконавця як право на оренду оригіналу чи примірника запису виконання. Юридична сутність оренди, майнового найму або комерційного прокату практично є ідентичною і не змінює природу відповідних майнових відносин. Хоча у більшості випадків право на оренду реалізується через відносини прокату, коли наймодавець є суб'єктом підприємницької діяльності та здійснює з комерційною метою постійну передачу примірників звукозапису (відеозапису) споживачам, які вносять за це обумовлену договором плату.

Право на передання виконання у комерційний прокат або майновий найм може бути реалізоване саме виконавцем лише у тих випадках, коли воно не було автоматично передане виробнику фонограми (відеограми) або виробнику аудіовізуального твору. Якщо сталося так, що майнові права на всі види використання належать виконавцю, а запис виконання здійснений, наприклад, на фонограму, то виконавець зобов'язаний отримати дозвіл на використання фонограми у її виробника (власника).

В іншому випадку, якщо виконавець є власником права на оренду, для здійснення комерційного прокату наймодавець повинен отримати дозвіл від виконавця

і, вже незалежно від того, хто є власником права на оренду, виплачувати на користь виконавця винагороду, наприклад, частину прибутку від комерційного прокату записів. Хоча, аналізуючи чинне законодавство, залишається незрозумілим, хто і в якому обсязі повинен виплачувати виконавцю цю винагороду. Оскільки в основному право дозволяти або забороняти комерційний прокат або майновий найм виконань належить виробникам фонограм (відеограм) або виробникам аудіовізуальних творів, то порядок отримання і обчислення розміру відповідної винагороди виконавцям за оренду повинно бути чітко та детально регламентовано.

6. Виключне право дозволяти чи забороняти іншим особам розповсюдження своїх виконань, зафіксованих у фонограмах чи відеограмах, через будь-які засоби зв'язку таким чином, що будь-яка особа може отримати до них доступ з будь-якого місця і в будь-який час за їх власним вибором, якщо при першій фіксації виконання не було їх згоди на такий вид розповсюдження. Зазначений вид розповсюдження передбачає використання різних способів та технічних засобів розповсюдження, окрім тих, які складають окреме майнове право (право на продаж, дарування, інші способи передавання права власності). Забезпечення доступу будь-якої особи до виконання може здійснюватися шляхом розміщення запису виконання в інформаційних мережах; шляхом публічного сповіщення різними способами; шляхом опублікування фонограми (відеограми) із записом виконання тощо. Проте кожний вид розповсюдження потребує з'ясування мети та обставин першого використання виконання. Так, якщо здійснюється розміщення виконання в інформаційних мережах, то є необхідним отримання дозволу виконавця на таке розміщення, окрім тих випадків, коли при першій фіксації виконання виконавець дав згоду на цей вид розповсюдження виконання. У тих випадках, коли фонограма була завідомо опублікована з комерційною метою, виключається необхідність отримання дозволу на публічне сповіщення виконання згідно із ст. 43 Закону України «Про авторське право і суміжні права» тощо.

Отже, щодо особливостей реалізації майнових прав виконавцями та іншими суб'єктами права інтелектуальної власності слід зазначити, що: 1) майнові права виконавців мають здатність до автоматичного переходу від первісних правоводільців до інших суб'єктів суміжних прав; 2) при визначенні обсягу суміжних прав виконавців слід дотримуватися паритету між майновими правами авторів і виконавців творів; 3) відповідно до юридичної сутності відеограми як об'єкта суміжних прав є некоректним формулювання норм Закону України «Про авторське право і суміжні права» щодо майнових прав виконавців, оскільки фіксування виконання в більшості випадків можливе лише шляхом здійснення відеозапису, який є об'єктом авторського права; 4) при передачі та оформленні передачі майнових прав виконавців велике значення має саме подальша мета використання виконання; 5) закріплене законодавством тлумачення спеціальних термінів у більшості випадків відображає сутність саме авторських праввідносин і не може бути у повному обсязі використане для визначення належних суб'єктам суміжних прав майнових прав.

1. *Цивільний кодекс України* від 16.01.2003 р. // ВВР України. – 2003. – № 40-44. – Ст. 356. 2. *Закон України «Про авторське право і суміжні права»* від 23.12.93 р. // ВВР України. – 1994. – № 13. – Ст. 64. 3. *Міжнародна конвенція про охорону інтересів виконавців, виробників фонограм і організацій мовлення* від 26.10.61 р. (Римська конвенція). 4. *Бызина А.Ю.* Охрана прав исполнителей авторских произведений по законодательству Российской Федерации: дис. ... канд. юрид. наук / Бызина А.Ю. – М., 2005. –

С. 68. 5. *Сергеев А.П.* Право интеллектуальной собственности в Российской Федерации: учебник / Сергеев А.П. – М.: Проспект, 1999. – С. 339. 6. *Цивільний кодекс України: науково-практичний коментар* (пояснення, тлумачення, рекомендації з використання позицій вищих судових інстанцій / Міністерства юстиції, науковців, фахівців). – Т.6: *Право інтелектуальної власності* / [за ред. проф. Спасиво-Фатєєвої]. – Х.: ФО-П Лисяк Л.С., 2011. – С. 246. 7. Там само. – С. 246-247. 8. *Бызина А.Ю.* Цит. работа. – С. 69. 9. *Сергеев А.П.* Цит. работа. – С. 339-340. 10. *Оглядовий лист* Вищого господарського суду України від 14.01.2002 р. № 01-8/31 «Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних із застосуванням законодавства про інтелектуальну власність». 11. *Цивільний кодекс України: науково-практичний коментар*. – С. 247.

УДК 346.9

П. С. БОРЦЕВИЧ

КОРПОРАТИВНІ КОНФЛІКТИ: ПІДСТАВИ ВИНИКНЕННЯ ТА ЗАПОБІГАННЯ

Досліджено правову природу корпоративних конфліктів. Проведено аналіз факторів, що призводять до виникнення корпоративних конфліктів, зокрема зазначено, що основу корпоративних конфліктів складають питання організації корпоративного управління та соціально-психологічні чинники учасників конфлікту. Досліджено грінмейл, як один з видів корпоративного конфлікту. Проведено аналіз можливих виявів грінмейлу. У висновках наведено пропозиції та рекомендації щодо попередження корпоративних конфліктів: мінімізація чисельності меншитарних акціонерів, приведення внутрішніх документів господарського товариства до вимог чинного законодавства, організація контролю за поширенням інсайдерської інформації.

Ключові слова: корпоративний конфлікт, корпоративне управління, грінмейл, господарське товариство, учасник корпоративного конфлікту.

Борцевич П.С. Корпоративные конфликты: причины возникновения и предупреждение

Исследована правовая природа корпоративных конфликтов. Проведен анализ факторов, которые приводят к возникновению корпоративных конфликтов, в частности определено, что основу корпоративных конфликтов составляют вопросы корпоративного управления и социально-психологические черты участников конфликта. Исследован гринмейл, как один из видов корпоративного конфликта. Проведен анализ возможных проявлений гринмейла. В выводах представлены предложения и рекомендации по предупреждению корпоративных конфликтов: минимизация численности меншитарных акционеров, согласование внутренних документов хозяйственного товарищества с требованиями действующего законодательства, организация контроля за распространением инсайдерской информации.

Ключевые слова: корпоративный конфликт, корпоративное управление, гринмейл, хозяйственное товарищество, участник корпоративного конфликта.

Bortsevich Pavlo. Corporate conflicts: reasons of origin and warning

Legal nature of corporate conflicts is researched in the article. The analysis of factors which result in the origin of corporate conflicts is conducted, it is in particular certain that

© *БОРЦЕВИЧ Павло Святославович* – кандидат юридичних наук, доцент кафедри господарсько-правових дисциплін Національної академії внутрішніх справ